

באיזור הדרומי זכה סולטאן — לאחר למעלה משלושה חודשי שי כשלונות מרים — להשג מקומי קטן (ב-23.8), בהביסו כוח צרפתי שנפל בעצמתו מכנופיותו הוא. „הצלחה” זו סייעה במקצת להעלאת יוקרתו של סולטאן, שירדה פלאים לאחר כיבוש צלחיד וסריקות הצרפתים.

בין ה-24.8 ל-28.8 נעשה נסיון לחיסול סופי של כנופיות הלג'אה. שתי שדירות שיצאו מכיוונים שונים (אחת משהבא והשניה מדמשק), סרקו את הכפרים, שנחשדו במתן סיוע למורדים. אולם הכפרים נמצאו ריקים. מהמת העבירות הגרו-עה בלג'אה לא יכלו השדירות להעמיק חדור והמורדים שוב חמקו מידם.

בין ה-5.9 ל-13.9 יצאה שדירה משהבא לצלחיד דרך השלוחות המזרחיות והכניעה את כל הכפרים שבדרכה. ב-10.9 ערכה השדירה ברשידה את הקרב המחשי האחרון בהר (פרט להת-כתשויות קטנות פה ושם, עם בוא חורף 1927). המורדים, עם סולטאן בראשם, נסוגו מפני עדיפותם המכרעת של הצרפתים ונאלצו להסתתר בין הכפרים.

טיהור ההר מפעילות הכנופיות וחיסולם של כיסי ההתנגדות האחרונים נמשך כ-6 חודשים. זאת משום שאותן שדירות צרפ-תיות כבודות-התנועה, שהכניעו את הכפרים בסריקותיהן הצמו-זות לדרכים, לא יכלו להתחרות עם כושר הניידות הגבוה של כנופיות המורדים.

ההשתלטות ההדרגתית של הצרפתים, עייפות הכפרים מהמל-חמה והסכסוכים הבין משפחתיים (שגברו עקב הכשלונות) אילצו את שרידי המורדים לסגת לקצוות האיזור המזרחי וללג'אה. הם ניסו לחדש את פעילותם באביב 1927, אך בסוף אפריל טוהרו גם אזורים אלה ושארית הכנופיות נסוגה לצפא, מקום אליו נמלטו גם שרידי הכנופיות שהוברחו מהע'וטה. לאחר שהצרפתים חסמו בפניהם את הקשר עם ההר ומנעו מהם אספקה, עבר חלק מהם לעבר-הירדן וחלקם התבסס מח-דש כנופיה בע'וטה.

חיסול כנופיות הע'וטה

בחורף 1925—1926 הגיעה מלחמת הכנופיות בע'וטה³³ למצב קפאון ואי-הכרעה. מסוף החורף ואילך הלכה פעילות המור-דים ודעכה לאטה, בהמשיכה להטריד את הצרפתים עד תח-ית 1927.

נסיונות הצרפתים לחסל את הכנופיות באמצעות הפצצה מה-אוויר, הפגזות תותחים, שריפת כפרים ושימוש בצבא-סדיר — נכשלו.

שיטות הלחימה המקובלות של הצבא הצרפתי, לא היו עשויות להצליח בלחימה נגד כנופיות הגריליה בע'וטה, שהתאימה מחמת תנאיה הטופוגרפים לאורח לחימה זה.

עם קבלת תוספת-כוח וכתוצאה מן ההפוגה שהשתררה בשל החורף שינו הצרפתים את אורח לחימתם³⁴. שיטתם החדשה הושתתה על מערך מוצבים בנקודות מפתח בתוך הע'וטה, כשבניהם קישרו שדירות קלות של שריוניות בעלות כושר-ניידות גבוה אשר סרקו את השטח ודלקו אחר הכנופיות מכל מבואות גוה-דמשק. שדירות אלו שרפו והשמידו את הכפרים ששימשו (אם מאונס ואם מרצון) כבסיסי-אספקה למורדים. לאחר כיבוש סוידא ועם ראשית פעולות הצרפתים להכנעת

המורדים בהר, משאך החלו מתגלים הבקיעים הראשונים באר-גונו של המרד, שוב העתיקו המורדים את עיקר פעילותם לדמשק ולע'וטה³⁵ — אך הפעם בעצמה וביעילות פחותות מבשנה הקודמת³⁶.

מצב המורדים הלך ורע על-אף נסיונותיהם להאחדת הפיקוד והתיאום במבצעים. בשורותיהם שררו ערבוב-סמכויות וחוסר-תיאום יחד עם טירור פנימי ושוד. מציאות זו תרמה אף היא תרומה ניכרת לשיפור מצב הצרפתים בפרוס מבצעייהם לחי-סולו הסופי של המרד.

לאחר שניתן לצרפתים לשחרר חלק מכוחותיהם מהר-הדרו-זים, ביצעו כוחות אלה יחד עם הכוח שפעל בדמשק סריקה יסודית של הע'וטה (בין ה-19 ל-20 ליולי 1926), נכנסו בקרב עם הכנופיות החזקות שפעלו שם ושברו את עיקר כוחן. הצ-לחה זו, גם אם לא חיסלה לחלוטין את פעילות הכנופיות בע'וטה, היותה למעשה את ראשית גסיסתן של המהומות בע'וטה שנסתיימו עם גירוש כנופיותו של סעיד אל-עאץ ל-צפא, בינואר 1927. כנופיה זו חזרה לע'וטה במאי 1927 אולם הושמדה מיד בקרב שארך 7 שעות ליד באלה³⁷. רוב אנ-שיה נהרג בקרב ויתרם ברח לעבר-הירדן.

לסיכום

מבחינה צבאית ניתן להבחין בכמה קווים אופייניים. אנו רואים כי בעוד שהמורדים ניהלו מלחמת גריליה ופעילות של כנופיות — על יתרוונותיהן שבהפתעה, בניידות ובפעולות פשיטה, ועל כל חסרונותיהן בשטח של עצמת-אש, סיוע-אר-טילרי, אמצעים לוגיסטיים וארגון-היחידות — פעלו הצרפתים בהתאם לכלל כללי המחשבה הצבאית של אותה תקופה. ית-

³³ יצויין שפעילות הכנופיות לא הצטמצמה לסביבת דמשק. פעי-לות זו היתה גם בסביבות נבכ וכן נמשכו מעשי החבלה במסה"ב: דמשק-בירות ודמשק-דרעא.

³⁴ הדבר התבטא גם בהפעלים ארמנים וצירקסים כבלתי-סדירים. בני מיעוטים אלה ראו בכך הזדמנות לחסל חשבונות איבה נושנים עם המוסלמים והערבים, נהגו באלימות כלפי האוכלוסיה האזרחית — והגבירו בזאת את התמרמרות התושבים.

³⁵ על אף מבצעי הטיהור והתבססות הצרפתים באזורים השונים לקראת מחקפת הקיץ, פרצו בחדשים אפריל, מאי ויוני 1926 מהר-מות בצפון-הלבנון שעד אז נשאר שקט יחסית (היו אלה אותם אזורים שצורפו ללבנון ע"י שלטונות המנדט ועיקר אוכלוסיתם היה מוסלמי-סוני), יתכן שפעולות אלו היו מכוונות — יחד עם הגברת הפעילות בע'וטה — להקלת הלחץ על ההר. על כל פנים, מבחינה צבאית לא היה בפעילותן זו של הכנופיות משום שינוי והשפעה על מלחמת הנסיגה שכפו הצרפתים על המורדים, גם אם פעלו שרידי כנופיות פה ושם בצפון-הלבנון עד תחילת 1927, לא היו פעולותיהן יותר מאשר הטרידה קלה כלפי מוצבי-משמר מקומיים, שנסתייעו בלחימתם עם הכנופיות באוכלוסיה הלא-מוסלמית.

³⁶ ב-7.5.26 חדרה כנופיה דרומית לרובע מידאן, וגם הפעם הפגינו הצרפתים את הרובע והרסו קרוב למחציתו. במלחמת רחוב שהת-פתחה הפעילו הצרפתים את הבלתי-סדירים (ארמנים וצירקסים), ששוב הואשמו ע"י הערבים בבגידה ובאלימות כלפי האוכלוסיה האזרחית.

³⁷ ביחס לכנופיה זו כותב אמין סעיד (עמ' 477): „בראשו של הכוח האחרון שתקף את הע'וטה עמדו סעיד אל-עאץ ואמיר עיד ארדין אל-ג'זאירי. הכנופיה יצאה בכיוון לע'וטה ב-10.5.27 ובדרך הסכימו בניניהם כלהלן: השלל יחולק לפי מנהג המורדים, כל הכסף שייתפס הנו רכוש הכלל. אסור למכור דבר ששייך לכלל. כל מי שיתנכל לחבריו — יוענש. את ההחלטות החשובות תחליט הועדה ואסור לבצע כל פעולה צבאית עצמאית, אלא בידיעת המפקד. (הערה: השלל שנלקח ללא קרב — שייך לכלל, שלל שנלקח כתוצאה מקרב או בקרב עצמו, כמו רובה או סוס — שייך לשולל; אם השלל הנו גדול-מידות — הריהו שייך לכלל והשולל יקבל פרס); אסור לגנוב.

מברית זו ניתן ללמוד במקצת על הרוח ששררה בקרב אנשי הכנו-פיה ועל הבעיות שהעסיקו אותם.